

Samhandling i Familiens Hus

Monica Martinussen, RKBU-Nord

Oversikt

- Hva er familiens hus?
- Samhandling
- Hva gjør norske kommuner?

Utviklingen av en
samhandlingsmodell, ble
innledet med prosjektet

"Forsøk med familie-sentre i
Norge 2002- 2004"

Forsøksprosjektet:

- Implementering av Familjecentaler i 6 norske kommuner etter svensk modell:
- Bodø
- Fauske
- Nordreisa
- Nes (Akershus)
- Ringsaker
- Oslo, bydel Alna

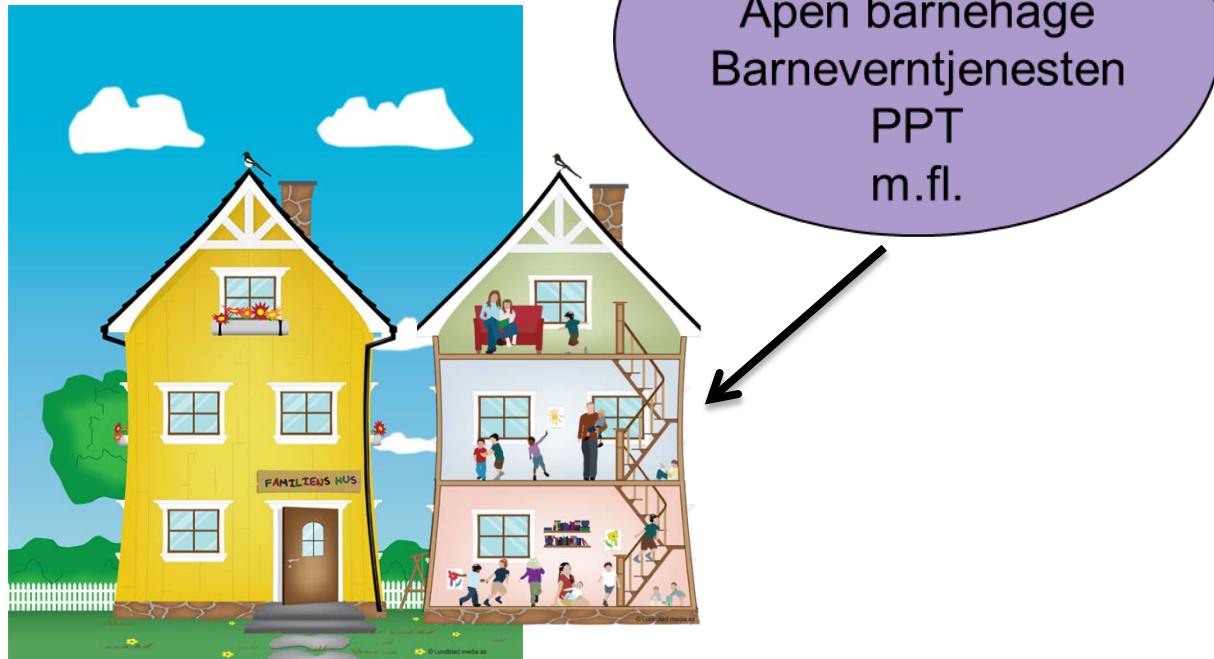

Bakgrunn for forsøksprosjektet

- Opptrappingsplanen for psykisk helse: En erkjennelse av at det ikke er gode vilkår for barnefamilier i psykososial risiko. Fragmentert hjelpesystem.
- Et ønske fra helsemyndighetene om å utvikle en modell som innebærer god samordning av tjenester for de yngste i befolkningen.

Formål med Familiens hus

- Samordning av kommunens tjenester slik at de gir foreldre og barn et helhetlig tilbud i deres nærmiljø

- Et tverrfaglig kommunalt tilbud som skal ivareta psykisk og fysisk helse hos gravide, barn, ungdom og foreldre.
- Kommunens primære helse- og sosialtilbud rettet mot barn, unge og deres familier samordnes, samlokaliseres og forankres lokalt.

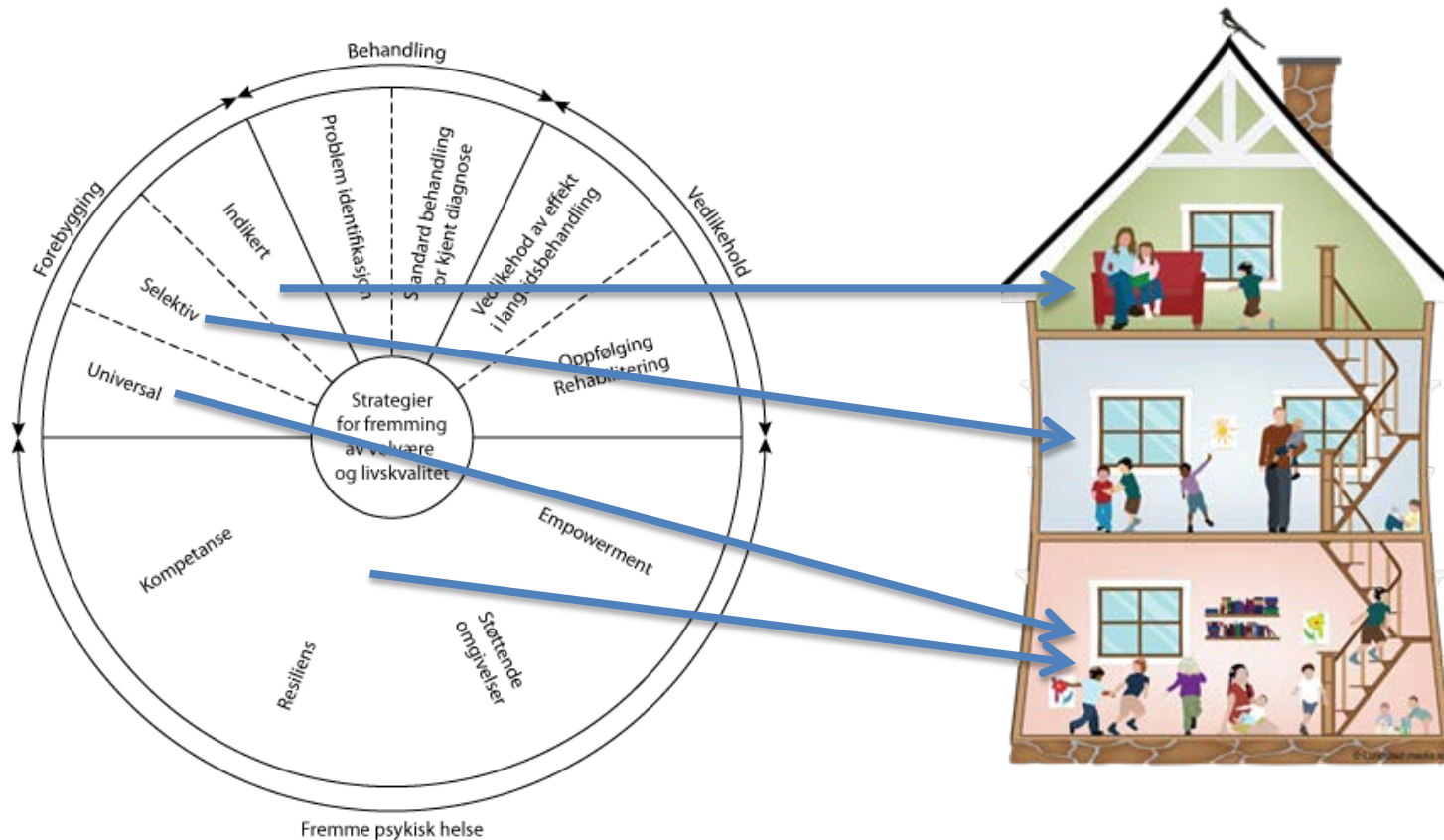
Ringsaker Familiens hus
avdeling Brumunddal

Mål - Familiens hus

- Målsettingen er å fremme trivsel og god helse hos barn, unge og deres familie, samt å styrke barn og unges oppvekstvilkår, gjennom å:
  - tidlig identifisere fysiske, psykiske og sosiale utfordringer hos barnet og i familien
  - tilby lett tilgjengelig støtte og tiltak
  - støtte og styrke foreldre i deres omsorgs- og oppdragerolle
  - legge til rette for at barn, unge og deres familie får styrket sitt sosiale nettverk
  - utvikle god, samordnet og tverrfaglig service til brukerne
  - være tilgjengelig som møteplass der folk bor
  - formidle relevant kunnskap

Tiltaksmodell for psykisk helse

M. Barry & R. Jenkins 2007

Åpen barnehage i Familiens hus

- Et helsefremmende og forebyggende pedagogisk tiltak.
- Som mål å være en foreldrestøttende og nettverksskapende møteplass, som fremmer trivsel, utvikling og helse hos barn i førskolealder

Målgruppe

Alle
foreldre/omsorgsgivere
til barn i førskolealder

Særskilte brukergrupper

Hvem er brukerne av Åpen barnehage?

Brukerundersøkelse av Gørill Vedeler, 2009 (N = 319)

- **Mor** 89 %
- **Far** 8 %
- **Andre** 3 %

- **Alder forelder** 32 år
- **Alder barn** 1,8 år

- **Antall barn** 426

- **Følger et barn** 74 %
- **Følger to barn** 22 %
- **Følger tre barn** 4 %

Vedeler, G. W. (2009). *Åpen barnehage i Familiens hus – en brukerundersøkelse blant foreldre* (masteroppgave). Universitetet i Tromsø.

Hvem er brukerne og hva synes de om tilbudet?

- Utdanning
  - Grunnskole 6 %
  - Videregående skole 38 %
  - Høyere utd 4 år el mindre 37 %
  - Høyere utd 4 pr el mer 18 %
- Arbeid
  - Løs tilknytning (hjemme) 67 %
  - Sterk tilknytning (arb/utd) 33 %
- Etnisitet
  - Norsk 86 %
  - Andre 14 %
- Sivil status
  - Gift/samboende 95 %
  - Alene 5 %
- **Sosialt nettverk**
  - **75% blitt kjent med nye foreldre**
- **Tilfredshet**
  - **96% tilfreds med tilbudet**

”Det är öppen förskola som har huvudrollen på familjecentralen.
Den gör att familjecentralen lever, lukter og låter. Öppen
förskola är familjecentralens bultande hjärta.”

Vibeke Bing 2005

Samhandling mellom fagpersoner til det beste for kommunens innbyggere

Monica Martinussen

Hva betyr det å ha gode fagpersoner?

- De ansattes kompetanse, engasjement og samarbeidsevne er av avgjørende betydning for kvaliteten på tjenestene til barn, unge og deres familier.

Hva er samhandling?

- Samhandling kan sies å innebære koordinering av aktiviteter i en prosess, altså et samspill mellom personer som kan være samarbeide om å løse konkrete oppgaver, men også innebære kommunikasjon, informasjonsutveksling og deling av kunnskap.

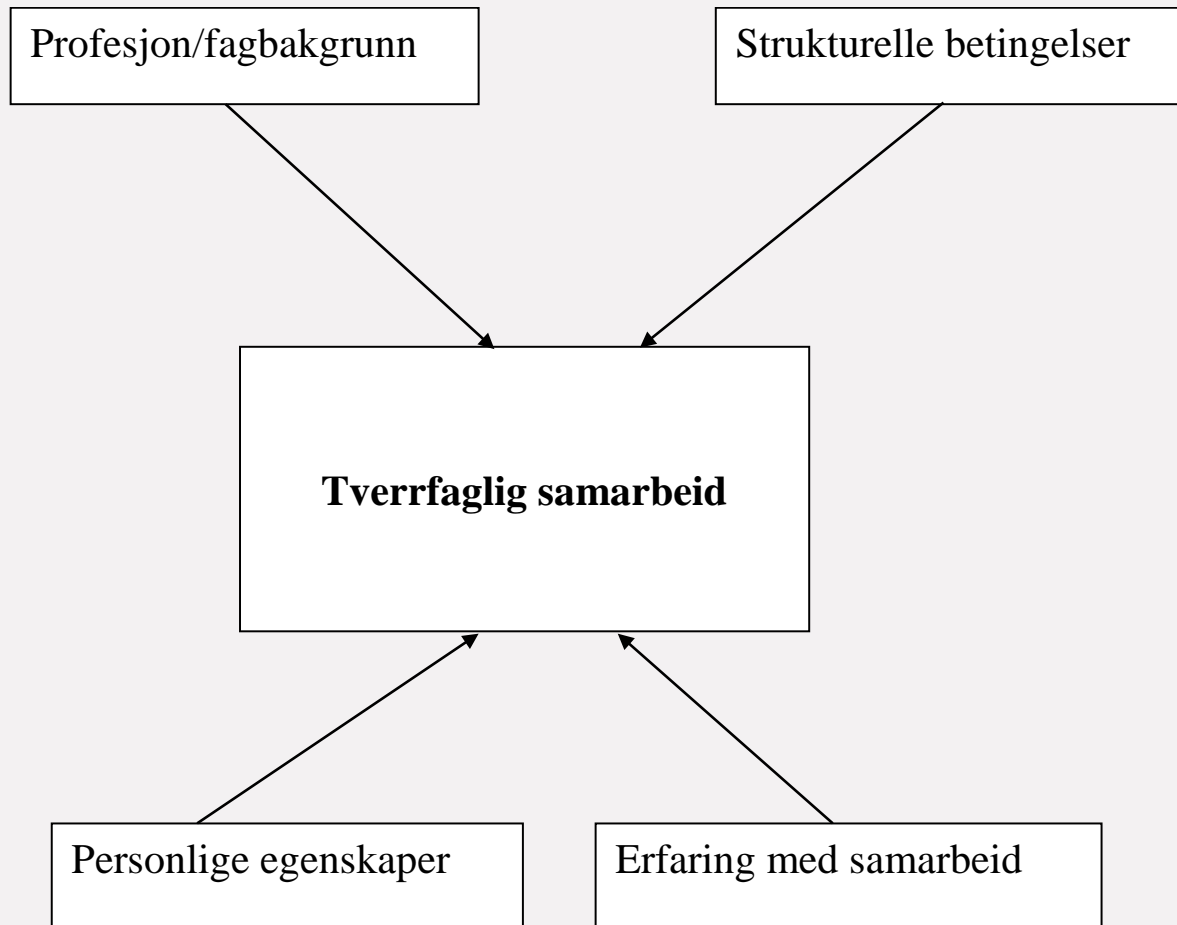
Konsekvenser av dårlig samhandling

- Luftfart og akuttmedisin: Pekt på som årsak eller medvirkende årsak til alvorlige uhell og ulykker.
- Forbundet med dårligere helse for pasienter og lavere tilfredshet.
- Evalueringer av Opptappingsplanen indikerer fortsatt problem med samhandling mellom helsepersonell

Hva menes det så med team effektivitet? Michael West (2004) mener dette har flere aspekter:

- Oppgaveeffektivitet (hvor godt løses oppgaven eller hvor bra blir produktet)
- Medlemmenes velvære (hvordan har medlemmene det, f.eks i forhold til jobbstress, velvære og ivaretagelse).
- Team stabilitet (hvor gode er sjansene for at teamet består og fortsetter samarbeidet).

Modell over faktorer som påvirker tverrfaglig samarbeid (basert på Bronstein, 2003)

Individuelle forskjeller i personlighet

- Hva er personlighet?
  - Vedvarende måte å tenke, føle eller handle på.
  - Situasjon vs person
  - Hvordan beskrive personligheten?
  - Fem-faktor modellen
    - Utadvendthet
    - Varme/vennlighet
    - Emosjonell stabilitet
    - Samvittighetsfull
    - Åpenhet for nye inntrykk

Hva er viktigst? Variasjon eller enkeltpersoner som skårer høyt eller lavt på et trekk

- I hovedsak ser det ut til at det er gjennomsnittsnivået som har mest betydning for effektiviteten og ikke variasjonen eller de med høyest eller lavest verdi på et trekk.
- Dersom man ser på prestasjoner i forhold til hvordan teamet løser oppgaver, slik dette ble vurdert av overordnede, så var det særlig det at medlemmene var **samvittighetsfulle, varme/vennlige og emosjonelt stabile** som var av betydning. Når det gjaldt sjansene for at teamet skulle bestå så var det særlig trekkene "**utadvendthet**" og "**varme/vennlighet**" som var av betydning.
- Når det gjelder kognitive evner, så var også dette av betydning for effektiviteten, det vil si at jo høyere evnenivå blant medlemmene desto bedre prestasjoner og bedre sjanse for at teamet består.

Gruppefaktorerers betydning

- Jo mer sammensveiset gruppen var, jo bedre kommunikasjon, fleksibilitet og rettferdig fordeling av arbeidsoppgavene desto høyere effektivitet. Konflikt hadde den motsatte effekten. (Basert på meta-analyse av (Barrick et al., 1998).

Samhandling i Familiens Hus i Norge

Monica Martinussen, Frode Adolfsen & Camilla Lauritzen

Å jobbe med barn og familier

- Å arbeide med andre mennesker har både givende og belastende sider. Flere studier viser forhøyd risiko for utbrenthet for helsepersonell og pedagogisk personale. Utbrenthet henger sammen med ulike faktorer i arbeidsmiljøet.

- *Anette M. Thyrhaug, Gørill W. Vedeler, Monica Martinussen och Frode Adolfsen. (2011). Samarbeid i Familiens hus. I M. Kekkonen, M. Montonen, & R. Viitala, Familjecenter i Norden- en resurs för barn og familier. København: Nordiska ministerrådet. <http://www.norden.org/sv/publikationer/publikationer/2011-716>*

Formålet med denne studien

- Studere hvordan samhandling i familien hus oppleves, og de ansattes tilfredshet med denne måten å arbeide på.
- Undersøke hvilke ressurser de ansatte ser som viktige i sin jobb og hvordan vurderer de kvaliteten på tjenesten.
- Hvordan opplever de ansatte ledelsen av Familiens Hus
- Kartlegge nivået av utbrenthet, engasjement og jobbtfredshet hos de ansatte.
- Undersøke hvilke faktorer i arbeidsmiljøet som henger sammen med utbrenthet, engasjement og tilfredshet.

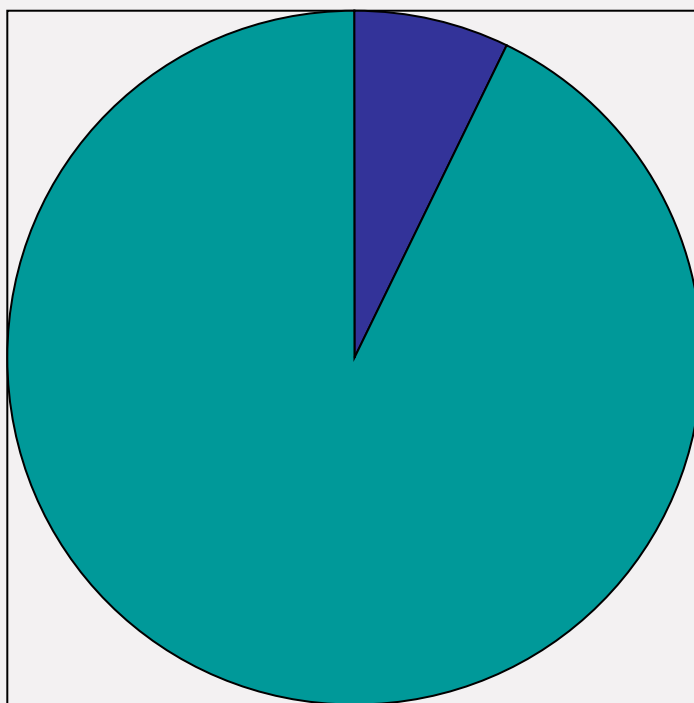

Metode (deltakere): Ansatte i Familiens hus i de 6 forsøkskommunene

- Utvalget:
- $N = 71$ (91% kvinner)
- Alder: 31-40: 29 %
- 41-50: 37 %
- 51-60: 23 %
- Sivilstatus: 90% gift/samboende
- Egne barn: 66% har ett eller flere barn under 18 år som bor hjemme
- Arbeidstid: 58% jobber heltid
- Gjennomsnittlig arbeidstid pr. uke 35 timer ($SD = 9.25$)

Vurdering av kvaliteten på tjenestene som ytes til barn og unge

- Dårlig
- Verken god el dårlig
- God/svært god

Utbrenthet og engasjement

	Arbeider i Familien Hus <i>N</i> = 71		Norske normer <i>N</i> = 694 Burnout ^a <i>N</i> = 1266 Eng. ^b		
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	
					<i>p</i> < .01
Utmattelse	1.45	1.10	1.93	1.42	<i>p</i> < .01
Kynisme	0.67	0.67	1.67	1.33	<i>p</i> < .01
Jobbrelatert selvfølelse	4.62	0.82	4.70	0.92	n.s.
Engasjement	4.48	0.81	3.92	1.20	<i>p</i> < .01

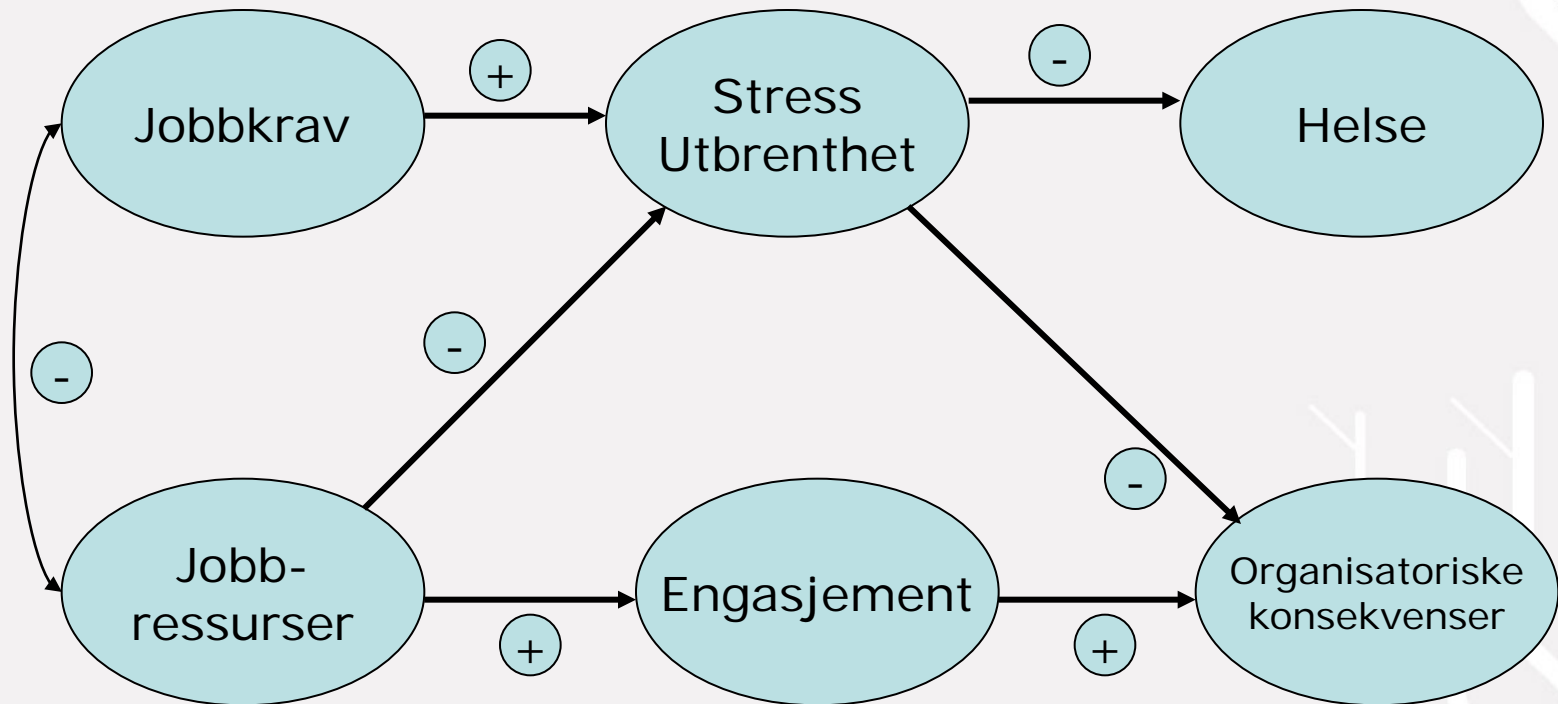
Note: Svarskala går fra 0 (aldri) til 6 (hver dag).

^aRichardsen, A.M. & Martinussen, M. (2005). Factorial validity and consistency of the MBI-GS across occupational groups in Norway. *International Journal of Stress Management*, 12, 289-297.

^bNerstad, G. L., Richardsen, A. M., & Martinussen, M. (in press). Factorial validity of the Utrecht Work Engagement Scale (UWES) across occupational groups in Norway. *Scandinavian Journal of Psychology*.

Jobbkraav-ressurs modell

(Demerouti, et al., 2001)

Hva predikerer utbrenthet, engasjement og tilfredshet med jobben?

	Utbrenthet	Engasjement	Jobbtilfredshet
Jobbkra	<i>r</i>	<i>r</i>	<i>r</i>
Arbeidsbelastning	.41**	.12	-.02
Antall timer/uke	-.06	.14	.19
Jobb-hjem konflikt	.47**	-.08	.03
Jobbkonflikt	.21	-.14	-.05
Jobbressurser			
Autonomi	-.21	.24*	.56**
Støtte	-.01	.22	.37**
Godt samarbeid	-.23	-.07	.12
God ledelse	.15	-.04	.26*

Note: * $p < .05$, ** $p < .01$ (to-halet)

Oppsummering

- De fleste var meget positive til å arbeide i et Familiehus og mente at dette hadde ført til et større faglig nettverk og bedre muligheter for uformelt samarbeid mellom tjenestene.
- Mer kurs/opplæring ble rangert som den viktigste ressursen for å gjøre en god jobb.
- De ansatte var svært positive til kvaliteten på tjenestene - 93% mente at kvaliteten var god eller svært god.
- Generelt lavere grad av utbrenthet og høyere engasjement enn blant en norsk sammenligningsgruppe.
- Høy arbeidsbelastning og jobb-hjem konflikt var forbundet med økt grad av utbrenthet.
- Grad av autonomi i jobben hang sammen med engasjement
- Autonomi, sosial støtte på jobben og god ledelse var forbundet med økt jobbtilfredshet.

KARTLEGGING AV NORSKE FAMILIEHUS/FAMILIESENTER

Marte Gamst & Monica Martinussen, RKBU-Nord, UiT

Bakgrunn for undersøkelsen

Vi manglet oversikt over antallet og innhold i de ulike familiesenter og familiens hus i Norge.

Viktig informasjon for å kunne planlegge fagutvikling, undervisning og forskning på familiens hus/familiesentre.

Internasjonalt

- Hvilke andre land har familiesenter
  - Finland
  - Danmark (mest rettet mot unge mødre)
  - Grønland
  - Sverige
- + andre land utenfor Skandinavia som Nederland, Storbritannia, Østerrike, Italia & England. Øst-Europeiske land også interessert i modellen.

Tidligere kartlegging i Norge (Thyrhaug, 2008)

- Definerte familiens hus til å gjelde de virksomheter som inneholdt:
  - Åpen barnehage
  - Svangerskapsomsorg
  - Helsestasjon
  - PPT og/eller forebyggende barnevern

Fant 14 familiens hus fordelt på 10 kommuner

Undersøkelsen viste at det også var mange andre måter å organisere familierettede tilbud på.

Problemstillinger i studien

- **Hvor mange Familiens hus/familiesenter eller lignende finnes i Norge og hvor er de lokalisert?**
  - Når ble virksomheten startet og hvilke tjenester inngår?
  - Hvordan er virksomheten organisert og finansiert?
  - Hvilke aldersgrupper gis det tilbud til?
  - Hvilke tiltak og kartleggingsverktøy anvendes?
  - Om virksomhetene benytter kunnskapsdatabasene Ungsinn og Psyktest for å orientere seg om tiltak og kartleggingsverktøy?
  - Hvilke rutiner er etablert for å ivareta brukermedvirkning?

Metode

Hva var kriteriene for å være med i kartleggingen?

Minimum tre tjenester som er samordnet med formell koordinering (enten fysisk samlokalisert eller regelmessig samarbeid).

Alle norske kommuner ble kontaktet pr telefon for å høre om de kvalifiserte for deltakelse i studien

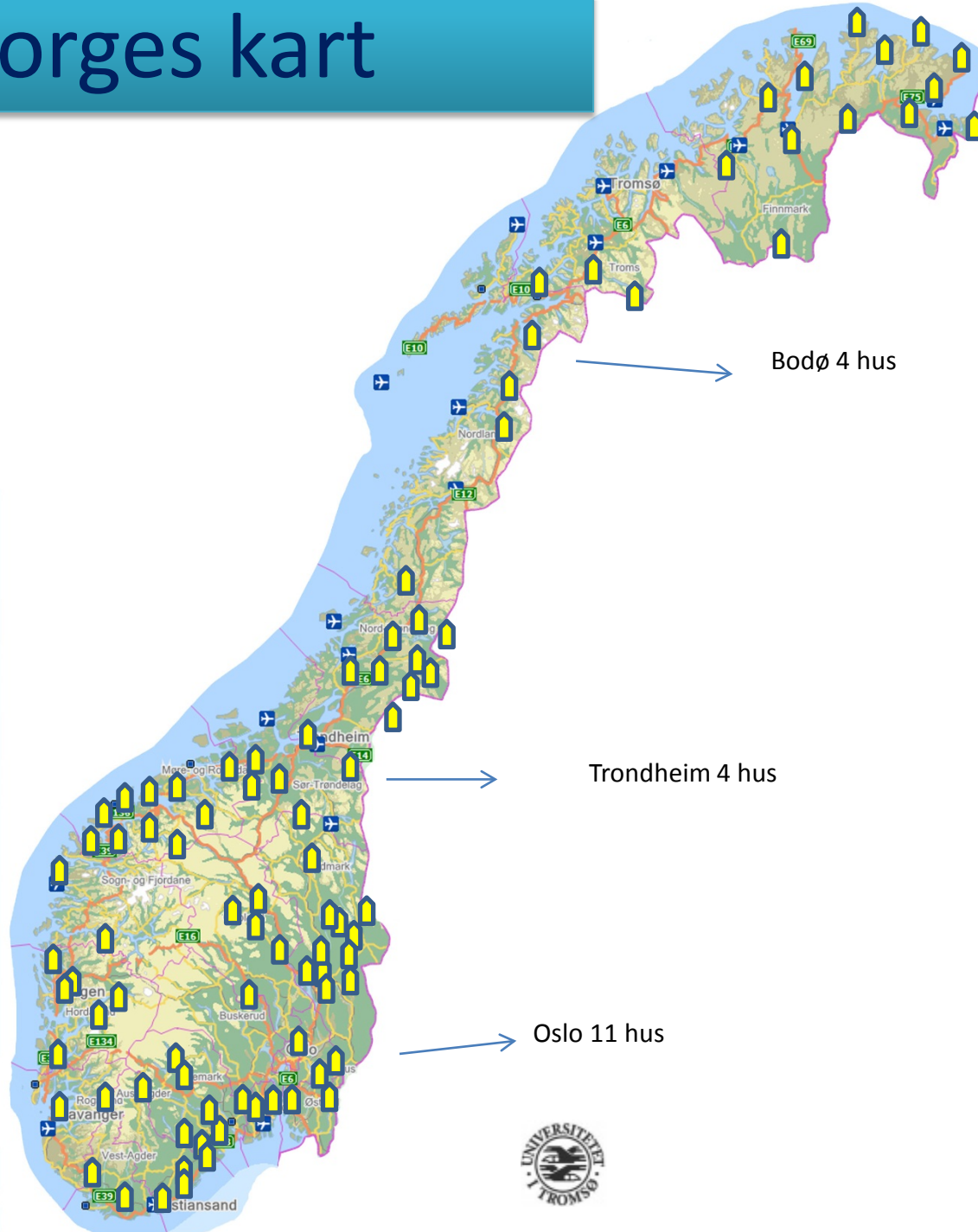
Hvor mange hus eller lignende tilbud er det?

Telefonrunden viste at det var 150 hus, eller lignende organisering av tilbud, fordelt på 132 kommuner.

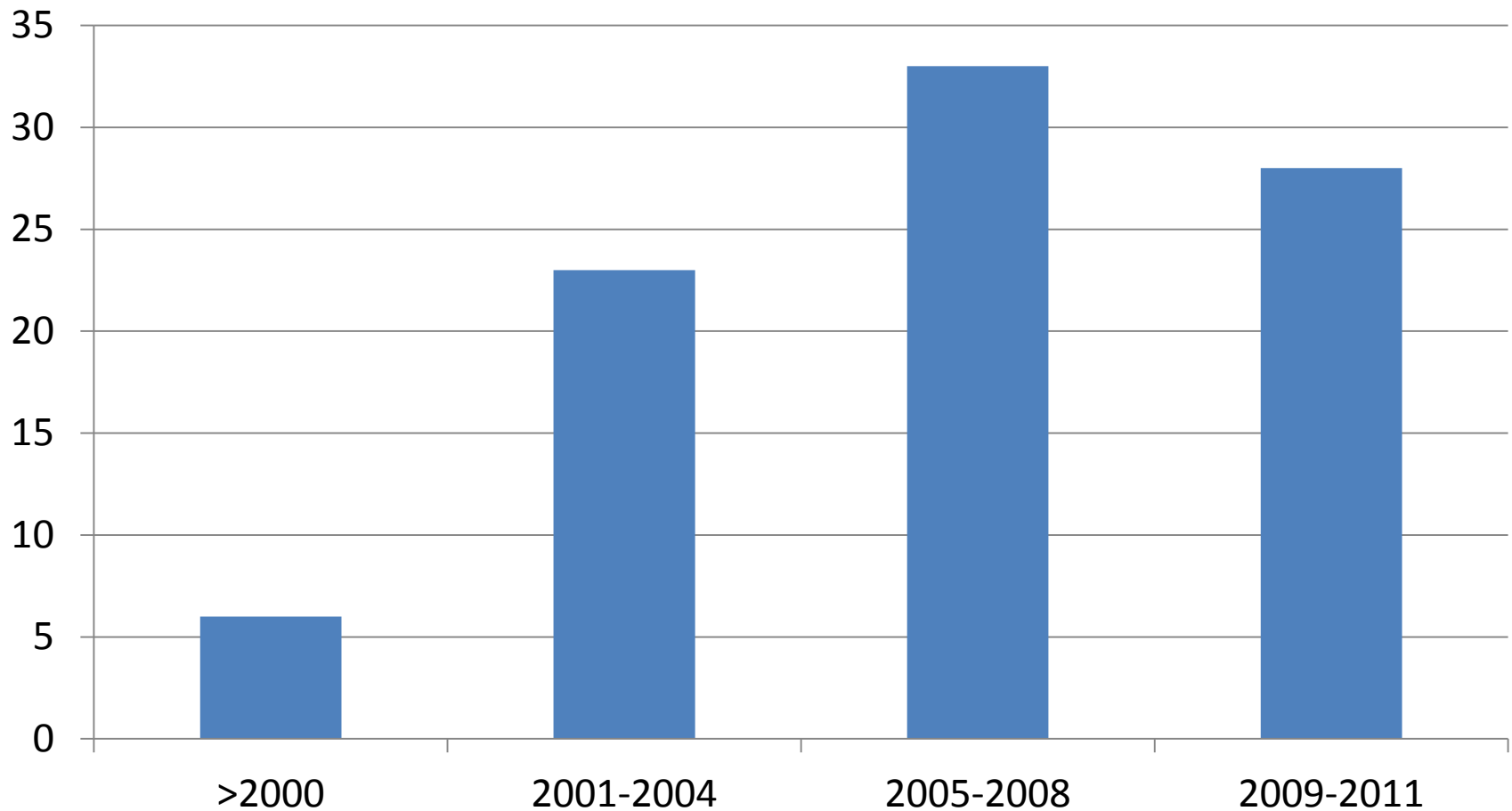
Spørreskjema sendt til alle disse for å kartlegge flere detaljer i forhold til organisering og innhold.

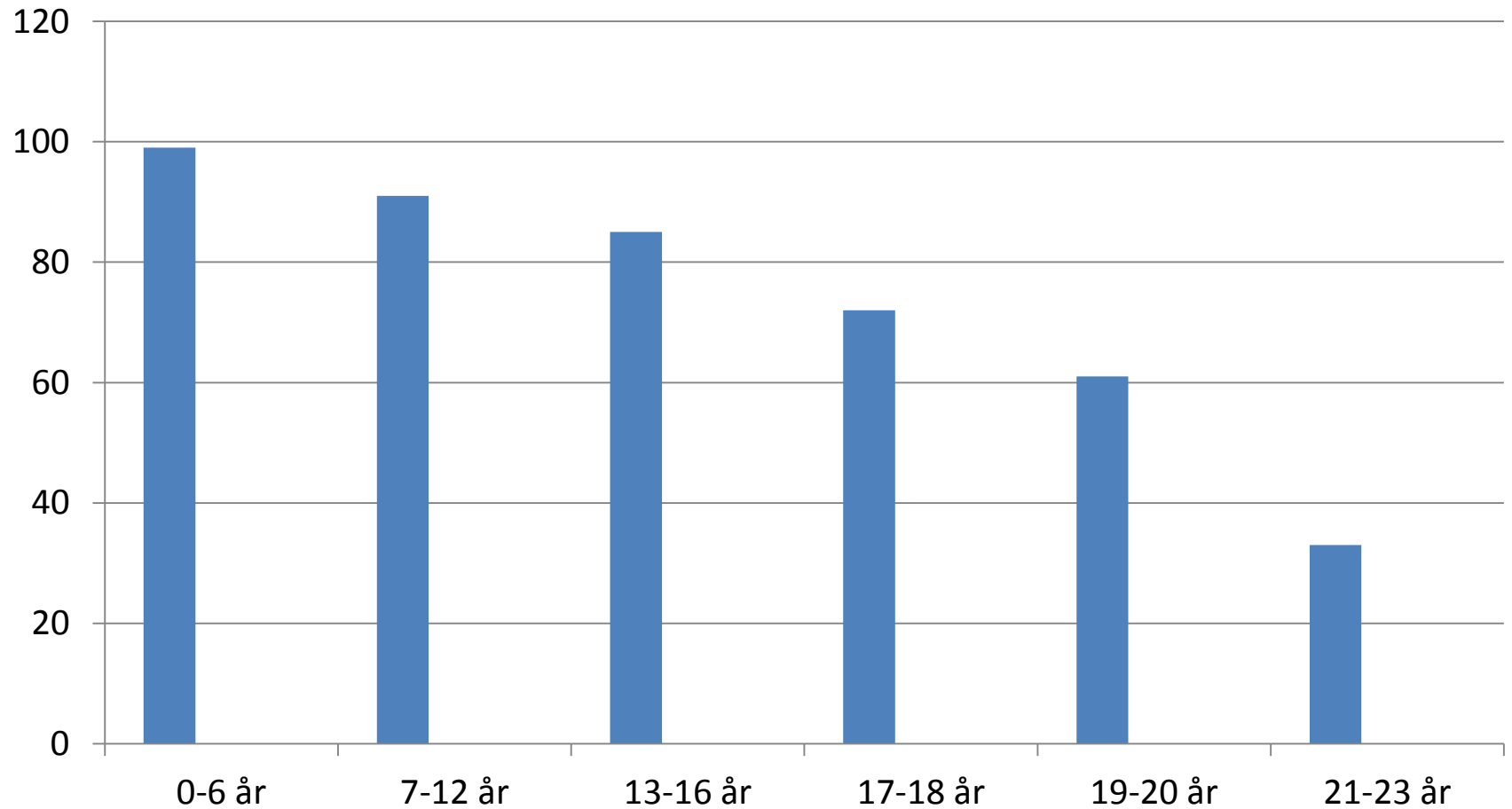
Norges kart

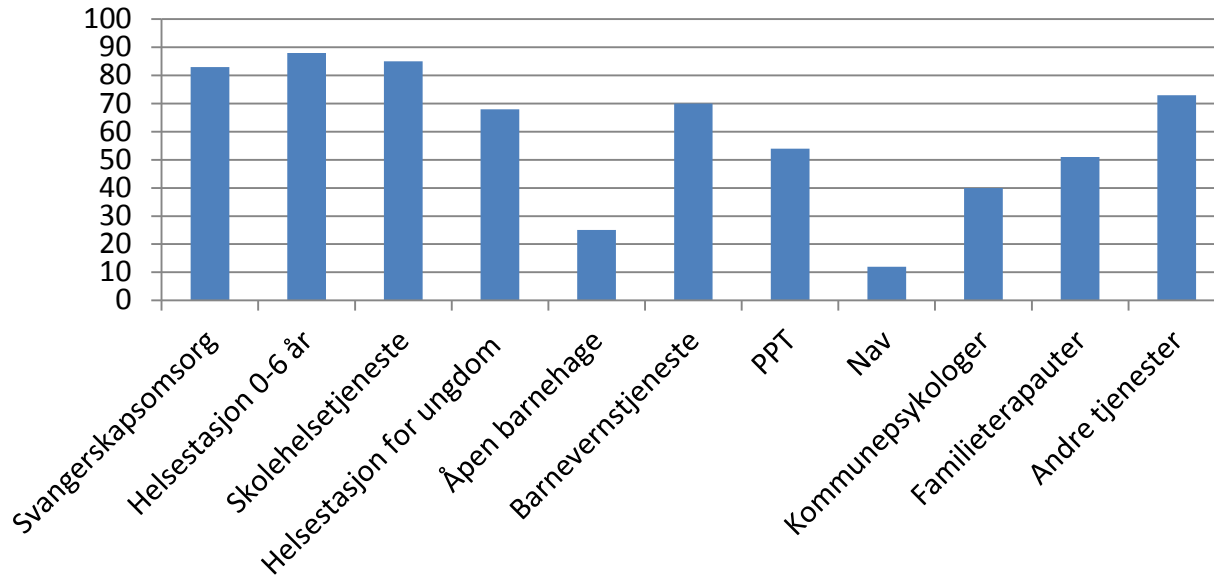
Når ble virksomheten etablert?

Hvilken aldersgruppe er målgruppen for

Hvilke tjenester inngår?

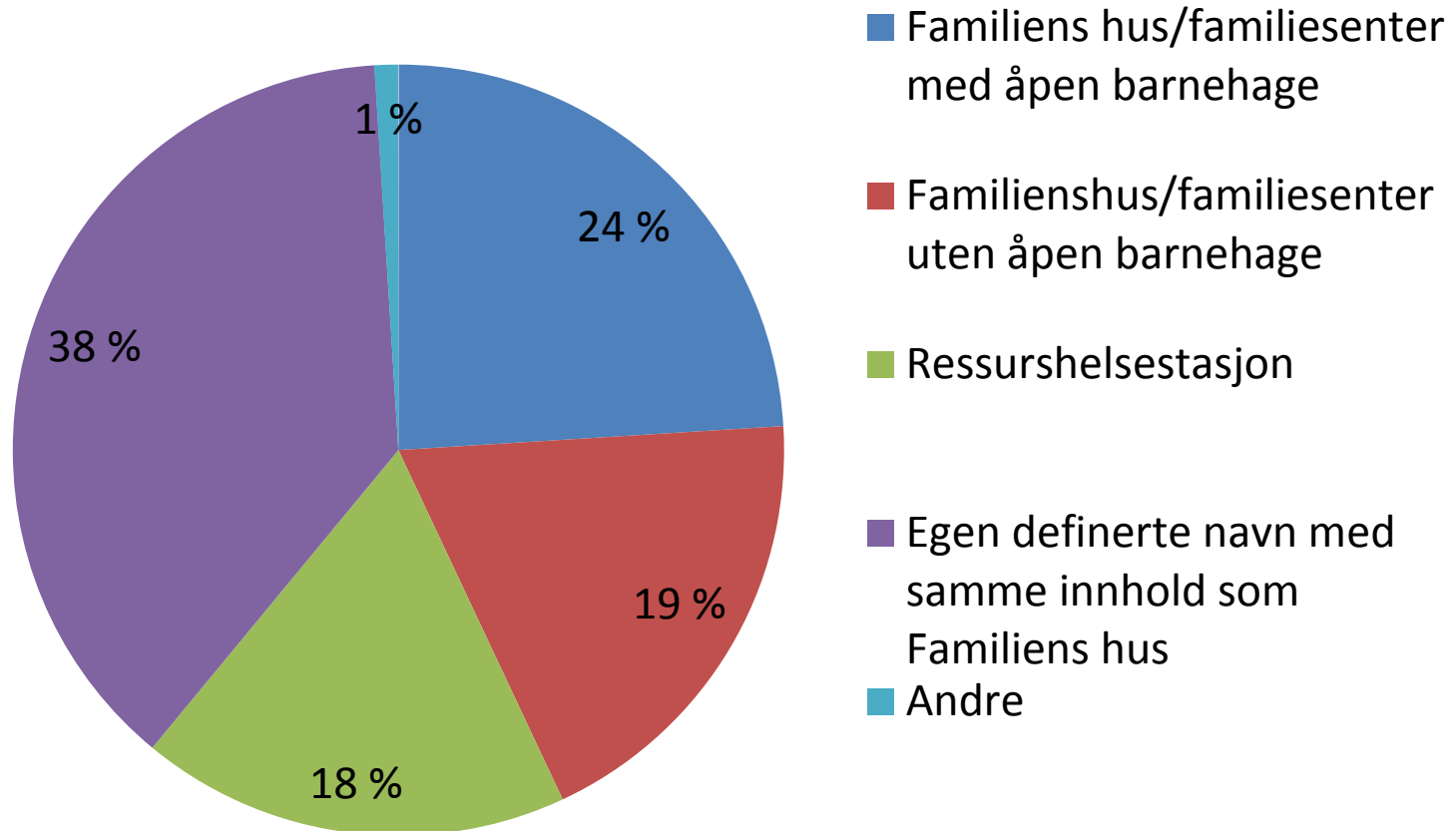
Andre tjenester

- Utekontakt
  - Krisesenter
  - Logoped
  - Rehabilitering for barn og unge
  - Psykiatritjeneste
  - Flyktningekoordinator
  - Ruskoordinator
  - Miljøkontakter i skolen
  - Voksenopplæring
- Vernepleier
  - Ergoterapeut
  - Fysioterapeut

Totalbildet av virksomheter ($N = 100$)

- Familiens hus/familiesenter med åpen barnehage 24 stk
- Familiens hus/familiesenter uten åpen barnehage 19 stk
- Ressurshelsestasjon 18 stk
- Samme tjenester som Fam.hus/familiesenter – andre navn 38
- Andre: 1

Hvilke modeller finnes?

Organisering og finansiering av virksomheten

- Hele 93% beskriver virksomheten som permanent og 89% viser til at ansvaret for samordningsmodellen er plassert i egen enhet med egen leder mens for de øvrige er lederansvaret fordelt på flere ansatte innenfor virksomheten.
- Til sammen 56% viser til at de er en egen organisatorisk enhet innenfor kommunens tjenesteapparat med eget budsjett. En mindre andel 19% viser til at de er finansiert via ulike samarbeidspartnere.
- Antall årsverk: Gj.snitt = 20,4 (SD = 18,0).

Tverrfaglige team

- Når det gjelder teamarbeid svarer hele 93% at de har en eller annen form for tverrfaglige team, men at det er ulik møtehyppighet for teamene.
  - 16% at de har møter ukentlig
  - 18% viser til at de har det hver andre uke
  - 27% at de møtes én gang pr måned
  - 38%, viser til at de ikke har faste teammøter, men at de har møter etter behov.

Ledernetttverk

- 26 oppgir at de er med i et ledernetttverk,
  - 18 region øst og sør
  - 7 region vest
  - 1 region midt

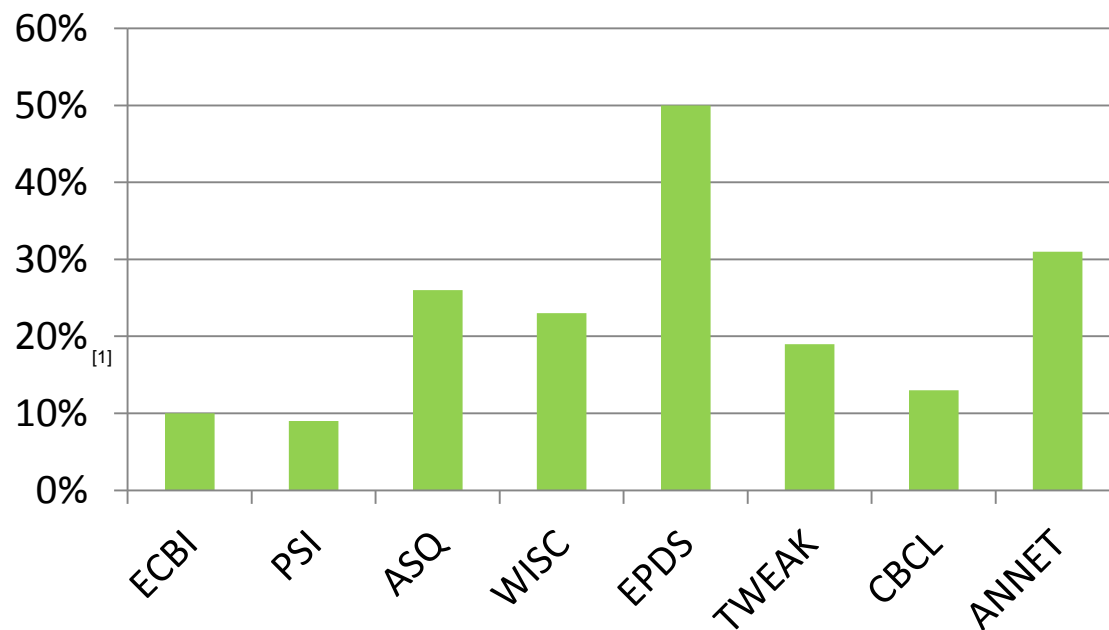
Tiltak som anvendes

Navn	Antall som har tilbudet av 99
Foreldregruppe under svangerskap	58
Gruppekonsultasjoner i helsestasjonen	71
Pappagruppe	1
Samlivskurs	47
Gruppe for enslige forsørgere	6
Gruppe for unge foreldre	23
Gruppe for barn av skilte foreldre	42
Gruppe for barn av psykisk syke	46
Språkundervisning for fremmedspråklige foreldre	21
PREP	5
ICDP-International Child Development Programme	43
De utrolige årene- Foreldregruppe	27
De utrolige årene – skole/barnehage	13
De utrolige årene – dinosaurusskolen	2
Marte Meo	47
PTMO-parent management training- oregon	45
EPDS - med støttesamtaler	52
TIBIR-Tidlig innsats for barn i risiko (Rådgiverintervensjonen, sosial ferdighetstrening,	20

Andre tiltak som rapporteres brukt

- Flyktningshelsetjeneste
- Godt samliv
- Sisters
- SLT- kriminalforebyggende arbeid
- Kjærlighet og grenser
- Familieråd- reflekterende team
- Home-start
- Friendsgrupper
- Stressmestringskurs
- Frisklivssentralen
- Fortsatt foreldre
- Familievoldsteam

Kartleggingsverktøy

Ungsinn og Psyktest

- Tilsammen 45 % oppgir å ha besøkt www.ungsinn.no
- Tilsammen 24 % oppgir å ha besøkt www.psyktest.no

Brukermedvirkning

- Ialt 46% virksomheter oppgir at de har gjennomført egne brukerundersøkelser.
- Tilsammen 6% har brukerråd
- 83% oppgir at brukeren deltar på team-møter om egen sak

Oppsummering og konklusjon

- Det finnes ialt 150 virksomheter fordelt på 132 kommuner.
- Det er etablert 61 virksomheter etter forsøksperioden 2002-2004.
- Omlag en fjerdedel har Åpen barnehage
- Ulike modeller for organisering og innhold finnes
- De fleste anvender tverrfaglige team
- Mer eller mindre standardiserte og manualiserte tiltak og verktøy anvendes

Rapporten og mer info finnes på
www.familienshus.uit.no

UNIVERSITETET I TROMSØ UiT

Det helsevitenskapelige fakultet
Regionalt kunnskapssenter for barn og unge - Nord
psykisk helse og barnevern (RKBU Nord)

Familiens hus/familiesenter - en nasjonal kartleggings- undersøkelse av norske kommuner

RKBU Rapport 3 - 2012

av Marte Gamst og Monica Martinussen

Nordic Family Centre Conference

Providing family support through
interprofessional collaboration
Tromsø, 10.-12. June, 2013

**UNIVERSITY OF
TROMSØ UiT**

THE FACULTY OF HEALTHSCIENCE
Regional Centre for Child and Youth Mental Health
and Child Welfare, Northern Norway

Takk for oppmerksomheten!

